

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำมากล่าวไว้ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษาต่อไป 8 ประเด็นคือ ความหมายและคุณลักษณะของ ค่านิยม ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครู การปลูกฝังค่านิยม การเตรียมครู กลุ่มชาติพันธุ์ ไทยเขมร วิธีการชาติพันธุ์วรรณนา การนำวิธีการชาติพันธุ์วรรณนามาใช้ทางการศึกษางาน วิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและคุณลักษณะของค่านิยม

ได้มีผู้สังเกตเห็นความสำคัญของค่านิยมเป็นอันมาก โดยพยายามให้ความหมาย ค่านิยมเป็นระยะในทุกช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ในที่นี้กล่าวย้อนหลังเมื่อ 40 ปีที่แล้วดังนี้

ปี ค.ศ.1951 Kluckhohn ให้ความหมายว่า ค่านิยมหมายถึง แนวความคิด (conception) หนึ่ง ซึ่งมีความชัดเจนและแน่นอน มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะ ของบุคคลหรือของกลุ่มบุคคล เป็นแนวความคิดซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกแบบของการปฏิบัติ (type of action) วิธีการ (means) และเป้าหมาย (end) ของการปฏิบัติ (p.395)

ปี ค.ศ.1962 ค่านิยมตามความหมายของ Hagen (p.113) หมายถึง มาตรฐานที่จะตัดสินในการเลือกการปฏิบัติ เพื่อที่บุคคลจะได้ใช้เป็นช่องทางสนองความต้องการของตนซึ่งในปีเดียวกันนี้ Krech และคณะ (p.102) อธิบายว่าค่านิยมเป็นความ เชื่อเกี่ยวกับสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา หากบุคคลใดยอมรับค่านิยมใด เป็นของตน ค่านิยมนั้นก็จะเป็นจุดหมายของบุคคลนั้น นอกจากนี้ค่านิยมจะสะท้อนวัฒนธรรม และสังคมซึ่งทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมกันในค่านิยมนั้น ๆ

ปี ค.ศ.1973 Rokeach (p.7) กล่าวไว้ว่า ค่านิยมหมายถึงแนวความคิดที่เป็นนามธรรม ทั้งทางบวกและลบ ซึ่งไม่ผูกพันกับทัศนคติอันหนึ่งอันใด สิ่งหนึ่งสิ่งใด (object) หรือสถานการณ์ใด ๆ (situation) แต่เป็นตัวแทนทางความคิดความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติ (ideal modes of conduct) และจุดหมายปลายทางของชีวิต (ideal terminal goals) ซึ่ง Bengtson และ Lovejoy (p.105) อธิบายว่า ค่านิยมเป็นมากกว่าสิ่งที่ชอบ (predilections) และค่านิยมยังเป็นที่มาของแบบของความระลึกรู้ (cognition) ซึ่งก่อตัวและจัดระบบขึ้นอย่างถาวร มีคุณภาพหรือความสามารถในเชิงประเมินค่า มีเป้าหมาย (end states) ทำให้เกิดทางเลือก (choice) และทางปฏิบัติ (action) ซึ่งพัทยา สายหู (หน้า 52-53) กล่าวว่าค่านิยมหมายถึงสิ่งที่บุคคลยึดถือประจำใจสำหรับช่วยตัดสินใจเลือก ตราบใดที่มนุษย์ต้องเลือก ต้องตัดสินใจในการกระทำอยู่ มนุษย์ต้องอาศัยค่านิยมประจำตัวเป็นเครื่องกำหนด แม้กระทั่งทำงานเคยชินเป็นนิสัย ย่อมมีคุณค่าที่ชอบให้ทำ เช่นนั้นกำหนดอยู่ มิฉะนั้นแล้วก็คงไม่ยินดีทำงานกลายเป็นนิสัย ฉะนั้นเมื่อเกิดเป็นคนแล้วจะเลือกทำอะไรจะต้องอาศัยคุณค่าที่ตนยึดถือเป็นเครื่องกำหนดตัดสินใจ

ทศวรรษที่ผ่านมา มีผู้อธิบายไว้ว่าค่านิยมส่วนของบุคคลมักจะก่อตัวมาจากความต้องการภายใน แต่ค่านิยมที่เป็นส่วนของความเป็นมนุษย์ จะเป็นค่านิยมพื้นฐานที่มีความชัดเจน มิได้เกิดจากความชอบส่วนตัว แต่เกิดจากเงื่อนไขที่เป็นไปในประสบการณ์ของมนุษย์ เช่นค่านิยมที่แสดงสัมพันธภาพของคนกับกลุ่ม ได้แก่ การพูดความจริง การเชื่อใจ การยอมรับ ฯลฯ ซึ่งเกิดจากแบบแผนของสังคมและ/หรือผลจากการเสริมแรงทางบวก (Morrill, 1980: 62) หรือค่านิยมหมายถึงผลผลิตของสังคมวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บุคคลสถาบันสังคมและวัฒนธรรมของชาตินั้น ๆ เห็นดี เห็นว่ามีค่าควรแก่การยึดถือปฏิบัติโดยผ่านการสอน การเรียนรู้ทางสังคมที่สั่งสมกันมาเป็นเวลานาน ค่านิยมใดที่ได้รับการตอกย้ำเสริมแรงกันอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลานาน จากทุกระดับของระบบสังคม ตั้งแต่ระดับเอกบุคคล ระดับกลุ่มสถาบันสังคม ไปจนถึงโครงสร้างสังคมแล้ว ค่านิยมนั้น ๆ ก็ฝังลึก (internalized) เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพด้วย (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525: 44)

จะเห็นว่า ค่านิยมมีคุณสมบัติเป็นแรงจูงใจ ผลักดันการแสดงออกมาในรูปของการกระทำที่สอดคล้องกับค่านิยม ความเชื่อถือ ที่ยึดถืออยู่ในใจ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่มีค่านิยมใน

เรื่อง โดสูง ก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในเรื่องเดียวกันนั้นสูง ไปด้วย

ค่านิยมมีคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ (Rokeach, 1973: 57)

1. ค่านิยมมีลักษณะยืนยงถาวร (enduring quality) ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย เหตุที่ลักษณะยืนยงถาวรเพราะมนุษย์ได้ถูกสั่งสอนตามกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ตั้งแต่เด็กเกี่ยวกับค่านิยมต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความมีน้ำใจ ฯลฯ ในลักษณะที่มีความแน่นอนเต็มที่ (absolute, all-or-none maner) และถูกตอกย้ำ (conditioning) โดยระยะเวลา แต่ด้วยค่านิยมมีระดับความสำคัญแตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงค่านิยมจึงอาจเกิดขึ้นได้ด้วยประสบการณ์ในช่วงชีวิตคน และการเปลี่ยนแปลงอันนี้จะไม่เกิดขึ้นในลักษณะชั่วคราวช่วยยามตามอารมณ์ขึ้นลงของมนุษย์

2. ค่านิยมมีลักษณะเปรียบเทียบความสำคัญ (the relative quality of value) จากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (socialization) เมื่อเด็กโตขึ้นและมีโอกาสพบเห็นว่าในแต่ละสถานการณ์ไม่ได้มีค่านิยมเดียวอย่างที่พ่อแม่สั่งสอนไว้ แต่มีค่านิยมหลายอันที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน และคนจะให้ความสำคัญแก่ค่านิยมดังกล่าวไม่เท่ากัน กล่าวคือจะนำสิ่งที่เรียนรู้จากคำสั่งสอนมาประสานกับสิ่งที่ได้จากการสังเกตการกระทำอันเป็นบรรทัดฐาน (norm) ของคนในสังคมที่ตนอยู่ ซึ่งจะมีการเลือกค่านิยมเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวและสามารถจัดลำดับค่านิยม โดยให้ความสำคัญเหลือมล้ำต่ำสูงกันตามที่ตนรู้สึก แล้วจัดลำดับต่ำสูงเข้าเป็นระบบ (hierarchically organized system) ซึ่งภายในระบบนี้ แต่ละค่านิยมจะถูกจัดเรียงลำดับตามความสำคัญมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด ความสำคัญนี้เป็นความสำคัญที่เทียบเคียงซึ่งกันและกัน ในระหว่างค่านิยมต่าง ๆ (relative importance among values)

3. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่อ (beliefs) ซึ่งเป็นความเชื่อที่มีทิศทางและเป้าหมายบ่งถึงวิถีทางของการปฏิบัติ (means of action) หรือจุดหมายปลายทางของการปฏิบัติ (end of action) อันเป็นที่ปรารถนา ความเชื่อจึงประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ

3.1 ความระลึกรู้ ในความหมายที่ว่าบุคคลหนึ่งรู้ในทางถูกของการประพฤติงานหรือรู้ในเป้าหมายที่ถูกในชีวิตของตน

3.2 ความรู้สึกผูกพัน ในความหมายที่ว่าบุคคลนั้นมีอารมณ์อ่อนไหวเกี่ยวข้องกับค่านิยมนั้น กล่าวคือ ชอบ เห็นด้วย สนับสนุน หรือเกลียด ไม่เห็นด้วย คัดค้าน

ค่านิยมนั้น ๆ

3.3 พฤติกรรม ค่านิยมมีองค์ประกอบของพฤติกรรมอยู่ในตัว กล่าวคือ เป็นตัวแทรกซ้อนที่นำไปสู่พฤติกรรม เมื่อถูกกระตุ้นให้เกิดมีการกระทำ (activated) ขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อความเชื่อที่เรายึดถืออยู่นั้นได้รับการตรวจสอบใคร่ครวญดี แล้วและมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ก็จะนับได้ว่าเป็นค่านิยม ซึ่งลักษณะที่ก่อให้เกิด ความเชื่อมีดังนี้

ก. คนเรามักจะเชื่อตาม ๆ กันและตามขนบธรรมเนียมประเพณี การอบรมใน สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นครอบครัวและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในวัฒนธรรม(หรือชาติพันธุ์)นั้น ๆ โดย เหตุนี้เรื่องที่เชื่อย่อมจะแตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์

ข. คนเรามักจะเชื่อหรือรับเอาความเชื่อต่าง ๆ โดยทันที หากว่าเรื่องนั้น เป็นเรื่องที่สุดคล้องกับความเชื่อเดิมของตนอยู่แล้ว หรือเป็นเรื่องที่สุดคล้องกับความสนใจ หรือผลประโยชน์ของตนเอง

ค. คนเรามักจะสังเกตและจดจำเฉพาะสิ่งหรือเหตุการณ์ที่จะมาเสริมความเชื่อ แต่เดิมของตนเอง ให้แน่นแฟ้น

ง. ความศรัทธาต่อผู้พูดหรือผู้เขียน เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิด ความเชื่อขึ้นได้ง่าย

ความแตกต่างระหว่าง ค่านิยม กับ ทักษะคติ เป็นดังนี้ (Rokeach, 1973: 7-9)

1. ค่านิยมเป็น "ความเชื่อ" เดียว ส่วนทักษะคติหมายถึงที่รวมของหลาย ความเชื่อที่มีต่อสิ่งของสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ หรือสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ

2. ค่านิยม แสดงออกได้ทั้งสิ่งของและสถานการณ์หลายอย่าง ในขณะที่เดียวกัน ส่วนทักษะคตินั้นเป็นความรู้สึกที่มีต่อของสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์หนึ่ง โดยเฉพาะ

3. ค่านิยม เป็นมาตรฐานสำหรับปฏิบัติ แต่ทักษะคติไม่ใช่มาตรฐาน ทักษะคติ หลาย ๆ ทักษะคติต่อสิ่งของหรือสถานการณ์ที่ประเมินออกมาเป็นความพอใจหรือไม่พอใจ อาจจะมาจากรากฐานของค่านิยม ไม่ใช่ค่านิยม

4. คน ๆ หนึ่งจะมีจำนวนค่านิยมเท่ากับจำนวนความเชื่อเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติและ จุดหมายปลายทางชีวิต แต่จะสามารถมีทักษะคติจำนวนมากมายเหลือจะนับ ตามประสบการณ์ การเรียนรู้จากสิ่งของและสถานการณ์เฉพาะกรณีต่าง ๆ ทั้ง โดยทางตรงและทางอ้อม

5. ค่านิยมจะอยู่ในส่วนที่ลึกหรือใจกลางของบุคลิกภาพและระบบความระลึกู่มากกว่าทัศนคติ ฉะนั้นค่านิยมจึงเป็นตัวกำหนดทั้งทัศนคติและพฤติกรรม ค่านิยมมีคุณสมบัติเป็นแกนกลาง (centrality) ทัศนคติจึงเป็นการแสดงออกของค่านิยม หรือการแสดงคุณสมบัติของความเป็นเครื่องมือ (instrumentality) ของค่านิยม

จะเห็นว่า ค่านิยมมีส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ที่ "การวางจุดหมายปลายทางชีวิต" และ "การวางวิถีปฏิบัติของบุคคล" และที่สำคัญคือค่านิยมจะเป็นตัวกำหนดทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับค่านิยมที่มีอยู่ของบุคคลนั้น ๆ

ค่านิยมมี 2 ชนิดคือ (Rokeach, 1973: 7-11)

1. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง (terminal value) หรือจุดหมายปลายทางของชีวิตที่พึงปรารถนา (end-state of existence) ซึ่งประกอบด้วย ค่านิยมจุดหมายปลายทางส่วนบุคคล อันเป็นค่านิยมที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ตัวบุคคล (self-centered) หรืออยู่ภายในตัวบุคคล (intrapersonal) เช่น ความสงบสุขทางใจ ฯลฯ และค่านิยมจุดหมายปลายทางส่วนสังคม อันเป็นค่านิยมที่มีศูนย์กลางอยู่ที่สังคม (society-centered) หรืออยู่ระหว่างบุคคล (interpersonal) เช่น สันติสุขในโลก หรือการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ฯลฯ

2. ค่านิยมวิถีปฏิบัติ (instrumental values) หรือวิถีทางในการประพฤติปฏิบัติที่พึงปรารถนา (mode of conduct) ซึ่งประกอบด้วย ค่านิยมวิถีปฏิบัติส่วนบุคคล อันเป็นค่านิยมที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ด้านคุณธรรม (moral value) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งหากค่านิยมนี้ถูกละเมิดจะรู้สึกสำนึกผิด (guilt feeling) หรือขัดต่อมโนธรรมภายในใจเช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ฯลฯ และค่านิยมวิถีปฏิบัติส่วนความสามารถ (competence values) หรือค่านิยมสร้างตน (self-actualization) ซึ่งเสริมให้เป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่ ไม่เกี่ยวพันกับด้านคุณธรรม (morality) การละเมิดค่านิยมประเภทนี้จะทำให้เกิดความรู้สึกอับอาย (shame feeling) ที่ขาดความสามารถส่วนตัว เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความสามารถและประสิทธิภาพของบุคคล ฯลฯ

ค่านิยมทั้ง 2 ชนิดจะมีจำนวนแตกต่างกัน ซึ่งคนเราจะมีค่านิยมจุดหมายปลายทางประมาณ 18 ค่านิยม แต่จะมีค่านิยมวิถีปฏิบัติประมาณ 60-70 ค่านิยม โดยที่ Rokeach (1970) ชยบายความว่า ค่านิยมจุดหมายปลายทางชีวิตหมายถึงความเชื่อที่มีการประเมินว่าจุดหมายปลายทางของการมีชีวิตอยู่เป็นอย่างไร และเป็นสิ่งที่บุคคลและสังคม

ควรไผ่หา ส่วนค่านิยมวิถีปฏิบัติก็คือความเชื่อที่มีการประเมินเป็นวิถีความประพฤติปฏิบัติแบบใดแบบหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่บุคคล และสังคมพึงยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในทุกสถานการณ์

อย่างไรก็ตามพฤติกรรมของคณมิได้ถูกกำหนดโดยค่านิยมเดี่ยวเท่านั้น แต่บ่อยครั้งที่การกระทำอันเดียวหรือหลายอันที่ต่อเนื่องกันถูกผลักดันหรือทำโดยกลุ่มค่านิยม (Cluster of Values) เมื่อค่านิยมอันหนึ่งได้รับการเรียนรู้ที่จะเข้ามาประสานกับค่านิยมอื่น ๆ ในรูปของระบบค่านิยมนั้น ๆ (สุนทรีย์ โคมิน, 2522: 13-17) ด้วยเหตุนี้การศึกษาค่านิยมของนักศึกษาคครูในที่นี้จึงเน้นเฉพาะค่านิยมวิถีปฏิบัติตามแนวทางของ Rokeach (1970) เพื่อวิเคราะห์ว่าในปัจจุบันนักศึกษาคครูจัดลำดับความสำคัญหรือเปลี่ยนแปลงค่านิยมเพียงเบนจากเดิมอย่างไรและมีปัจจัยอะไรที่มีส่วนทำให้ค่านิยมก่อตัวขึ้นหรือเปลี่ยนแปลง

ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครู

ในพระไตรปิฎกระบุเรื่องของความเป็นครูไว้ว่า ครูคือกัลยาณมิตร 7 ประการ คือ(สุริยันต์ กันตรง, 2534: 16-17)

1. ปิโย เป็นที่รัก หมายถึงเป็นที่รักของศิษย์ เป็นที่รักของปวงชน ครูจึงต้องตั้งอยู่ในคุณธรรมและมีจริยวัตรปฏิบัติเป็นธรรมจรรยาโดยตลอด มีพรหมวิหาร คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ไม่มีอคติต่อใครทั้งสิ้น จะคิดจะทำอะไรย่อมจะต้องให้สอดคล้องหลักธรรมจรรยาอย่างสม่ำเสมอ แม้บางครั้งจะผิดพลาดไปบ้าง หากมีจิตสำนึก ยอมรับผิดรีบแก้ไข ผู้เคารพนับถือย่อมให้อภัย

2. ครู ครูคือผู้หนัก กล่าวคือจะต้องเป็นผู้มีความหนักแน่น จิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อคำประณามหยามเหยียด ไม่หวั่นไหวต่อแรงกระทบของสิ่งแวดล้อม ไม่หวั่นไหวใฝ่ใจในเรื่องลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ไม่หวั่นไหวผูกใจเจ็บต่อการขาดลาภและยศ หนักต้องเอาเขาต้องสู้ สร้างแต่สิ่งเป็นพระคุณ

3. ภาวนิโย เป็นผู้นำสรรเสริญ กล่าวคือเป็นผู้มีวัตรปฏิบัติงามพร้อมตามทำนองคลองธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นผู้ปราศจากซึ่งความโลภ โกรธ หลง จิตใจเยือกเย็น อ่อนหวาน นอบน้อม ถ่อมตน วางตนสมควรแก่ฐานะ เคารพในความคิดเห็น และสิทธิของผู้อื่น ไม่มีทิฐิมานะ ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ไม่เป็นพิษภัยต่อใคร ๆ ทั้งสิ้น

สิ้นประกอบภารกิจ โดยมีให้เห็นแก่อามิสลินจ้าง ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ หวังประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

4. วตุตจา สามารถสอนศิษย์ กล่าวคือคนเราแม้มีความรู้ดี ถ้าถ่ายทอดไม่เป็นก็ไม่สามารถยังประโยชน์แก่ศิษย์ได้ ครูจึงต้องรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องศึกษาวิธีการเทคนิคนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้สร้างสื่อการสอนอย่างง่าย ๆ ทำให้เข้าใจง่ายจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ พร้อมทั้งครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย

5. วจนุกกโม อุดหนุนยอมรับคำเตือน กล่าวคือการประกอบอาชีพการงานไม่ว่าจะเป็นอาชีพอะไร ย่อมจะต้องรับภาระที่หนักหน่วงทั้งทางกายทางใจ ซึ่งนอกจากจะเป็นภาระหน้าที่โดยตรงแล้ว ยังต้องมีแรงกระทบจากหลายด้าน เช่น การกล่าวร้ายป้ายสีความอิจฉาริษยาจากพวกพ้องทั้งในและนอกวงการ ย่อมจะเป็นมูลเหตุทำทลายความอดทน หากจิตใจไม่เข้มแข็งจริงแล้วยากที่จะอดทน ฉะนั้นความอดทนจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการต่อสู้อุปสรรคปัญหา เพื่อจัดให้ปราศจากไปจากหน้าที่การงาน นอกจากนี้มีความอดทนแล้วยังจะต้องมีความอดกลั้นและอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสังสุจริต ไม่ว่าจะด้วยประการใด

6. คมนตรีญกตุ กตุตา ถ่ายทอดวิชาจนหมดสิ้นไม่ปิดบัง กล่าวคือครูจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจในการถ่ายทอดประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีอยู่ ไม่หวงวิชา ไม่อำพรางความรู้ ไม่มีอคติ โดยคิดเกรงว่าศิษย์จะก้าวหน้าไปกว่าครู ครูที่ดีย่อมส่งเสริมให้ศิษย์มีความเจริญก้าวหน้า

7. โนฏฐฐาเน นิโยชเย ไม่เป็นผู้นำศิษย์ไปในทางเสื่อม กล่าวคือครูย่อมจะต้องปราศจากอคติ ไม่ว่าจะเป็นฉันทาคติ โทสคติ โมหคติ และภยาคติ แต่ควรชี้ทางสวรรค์ให้แก่ทุกคนโดยเสมอภาค ทางใดที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย ความหายนะแก่ศิษย์ ครูต้องเป็นผู้ชักนำให้ศิษย์ได้ละเว้นหลักทาง สร้างศิษย์ให้มีหัวใจอดทนประละอายเกรงกลัวต่อบาปและความชั่วร้ายทั้งหลาย

ค่านิยมที่ควรปลูกฝังอันเป็นค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ มีดังนี้ คือ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2530: 19)

1. การพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม

3. การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ซึ่งค่านิยมเหล่านี้สอดคล้องกับพระราชดำริส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเรื่องคุณธรรม 4 ประการแก่ประชาชนชาวไทยเพื่อยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต คือ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2530: 21)

1. การรักษาความสัตย์ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นธรรม
2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกในตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ ความดีนั้น
3. การอดทน อดกลั้น อดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด
4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรม 4 ประการนี้ มีเนื้อความสอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ ขรวาจาธรรม ธรรมสำหรับผู้ครองเรือนอันประกอบด้วย สัจจะ การรักษาความสัตย์ ทมะ การรู้จักข่มใจ ขันติ ความอดทน และจาคะ การบริจาคทาน

ครูสภากำหนดจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครูมีดังนี้ (สงวนทองดี, 2534: ปกใน)

1. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น
3. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานไม่ได้
4. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู

5. ถือปฏิบัติตามระเบียบ และแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

6. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่บิดเบือนและบิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ

7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการ โดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน และไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน

8. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

9. สุขภาพเรียบร้อย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ของผู้ร่วมงาน และของสถานศึกษา

10. รักษาความสามัคคีระหว่างครู และช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

ครูโดยทั่วไปควรยึดมั่นและสั่งสมค่านิยมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (โกลินทร์ รังสยาพันธ์,

2530: 82-83)

1. ค่านิยมที่ควรสั่งสมขึ้นในตัวครูเอง

1.1 ยึดมั่นในคำปฏิญาณของครู 3 ประการคือ

1.1.1 ข้าฯ จะบำเพ็ญตนให้สมกับที่ชื่อว่าเป็นครู

1.1.2 ข้าฯ จะสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

1.1.3 ข้าฯ จะรักษาชื่อเสียงของการเป็นครู

1.2 ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หลักสำคัญเช่น

1.2.1 หลักความเมตตากรุณา

1.2.2 กฎของกรรมคือทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว

1.2.3 หลักของทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา

1.2.4 หลักอริยสัจจ 4 ประการ

1.2.5 หลักแห่งอริยมรรค

1.3 ยึดมั่นในค่านิยมของสังคมไทย เช่น

1.3.1 เทิดทูนพระมหากษัตริย์

1.3.2 รักและช่วยเหลือเพื่อนบ้าน

1.3.3 ภาคภูมิใจศิลปวัฒนธรรมของไทย

- 1.3.4 นิยมการเคารพ กิริยามารยาทแบบไทย
- 1.3.5 นิยมสินค้าผลิตผลของไทย
- 1.3.6 ยกย่องความซื่อสัตย์ ประหยัด และซื่อสัตย์
- 1.4 ยึดมั่นในค่านิยมของครูไทย เช่น
 - 1.4.1 ท่างวันอบายมุข
 - 1.4.2 รักสงบ มีชีวิตเรียบง่าย
 - 1.4.3 รักการศึกษาค้นคว้า
 - 1.4.4 รักเด็ก อยากให้เด็กได้ดี
 - 1.4.5 ไม่หวังประโยชน์เงินเกินไป
 - 1.4.6 เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์
 - 1.4.7 มีน้ำใจที่จะสอนและอบรม
2. ค่านิยมที่ครูควรสนใจเอาไว้ปลูกฝังศิษย์
 - 2.1 รู้จักหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ
 - 2.2 มีจริยธรรม ศีลธรรมอันดี
 - 2.3 มีความซื่อสัตย์
 - 2.4 มีระเบียบวินัย
 - 2.5 รู้จักรักษาวัฒนธรรม
 - 2.6 มีคารวะธรรมและสามัคคีธรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
 - 2.7 สามารถดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2.8 เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 - 2.9 มีพลานามัยสมบูรณ์
 - 2.10 มีความคิดสร้างสรรค์และมีเหตุผล

นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอว่าบัณฑิตครูในอนาคตควรมีคุณลักษณะพื้นฐานดังนี้ (ลิปพนนท์

เกตุทัต, 2530: 30)

1. รู้ลึกและใฝ่รู้
2. รู้รอบและใฝ่รู้รอบ
3. รู้ภาษาไทยที่ดี
4. รู้ภาษาต่างประเทศพอใช้

5. ดำรงชีวิตโดยลดความเห็นแก่ตัวลงเพื่อลดความละโมภ ความเก็นพอดิ
 6. มุ่งทำงานด้วยใจรัก ด้วยสมอง ด้วยฝีมือ ชยันหมั่นเพียร และประณีต
 และครูที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติเพิ่มเติมอีกอย่างน้อย 3 ประการ คือ (ลิปปอนด์
 เกตุทัต, 2530: 31-32)

1. รักความเป็นครู เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และการใฝ่อยากรู้ มีความอดทนอดกลั้นในความพยายามถ่ายทอดความรู้ โดยยังไม่บอกคำตอบ ฝึกให้ศิษย์เข้าใจ วิเคราะห์ความรู้ มีความรักศิษย์ถ่ายทอดความรู้ ถ่ายทอดวิธีการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นตัวอย่งที่ดี ในแง่การใฝ่รู้และการปฏิบัติตน สามารถโยงความรู้สู่การปฏิบัติ

2. รักและเข้าใจหลักการและบทบาทของการพัฒนา มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนในโรงเรียน ในชุมชนรอบโรงเรียน และระดับประเทศ และเข้าใจสภาพแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสภาพแวดล้อมกับตัวเอง เข้าใจประเทศเพื่อนบ้าน และความเป็นมิตร กับเพื่อนรอบโลก

3. มีลักษณะเป็นผู้นำ โดยพื้นฐานเป็นผู้มีประสบการณ์ที่มีความสำเร็จพอสมควร อันก่อให้เกิดความมั่นใจในตนเองและก็เคยประสบความล้มเหลวบ้าง แต่ก็ไม่ตีโพยตีพาย ตรงกันข้ามพยายามเรียนรู้จากความล้มเหลว เพื่อปรับปรุงตนเองในระดับพื้นฐาน ต้องเป็นคนเก่ง ดี กล้า อดทน ทำงานเป็นกลุ่มได้ บริหารจัดการเป็น ตัดสินใจ เป็น มีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ในระดับสูงขึ้นไป ลักษณะของผู้นำที่แท้จริงจะต้องเป็นผู้มีความคิดกว้างไกลมีทิศทาง (vision) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (creativity) มีความกล้า (courage-boldness) มีพลัง (energy) ก่อให้เกิดศรัทธา ดึงดูดให้มีผู้ร่วมทำงานด้วย (ability to motivate others) มีวินัยในตนเอง (self discipline) เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (change agent) และอุทิศตนปฏิบัติงานเป็นระบบเป็นกิจ (project orientation) (ลิปปอนด์ เกตุทัต, 2530: 32)

โดยสรุปค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครู จึงประกอบด้วยค่านิยมวิถีปฏิบัติด้าน คุณธรรมและค่านิยมวิถีปฏิบัติด้านความสามารถ เช่น

ค่านิยมความทะเยอทะยาน ค่านิยมในความใจกว้าง ค่านิยมประสิทธิผล
 ค่านิยมความร่าเริง ค่านิยมความสะอาด ค่านิยมความกล้าหาญ ค่านิยมการให้ ค่านิยม
 การช่วยเหลือ ค่านิยมความซื่อสัตย์ ค่านิยมการสร้างสรรค ค่านิยมการพึ่งตนเอง

ค่านิยมใฝ่ความรู้ ค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมความรัก ค่านิยมการเชื่อฟัง ค่านิยม
 ความสุภาพ ค่านิยมความรับผิดชอบ ค่านิยมการมีวินัยในตนเอง ค่านิยมการประหยัด
 ค่านิยมการรักษาสุขภาพอนามัย ค่านิยมการยึดมั่นในศาสนา ค่านิยมในระบอบประชาธิปไตย
 ค่านิยมการมีไมตรีสัมพันธ์ ค่านิยมความรักชาติ เป็นต้น

การปลูกฝังค่านิยม

การปลูกฝัง (inculcation) เป็นกระบวนการศึกษาในความหมายที่กว้างอัน
 จะเกิดขึ้นในช่วงอายุคนแล้วคนเล่า ซึ่งประกอบด้วยค่านิยม ความคิด ความรู้ ทักษะ
 หรือความเชื่อ โดยจะเริ่มในครอบครัวเป็นแห่งแรกแล้วขยายออกไปภายนอก เป็นวงจร
 ชีวิตที่ทำให้ปัจเจกบุคคลก้าวไกลออกไปจากการเลี้ยงดูของครอบครัว เป็นกระบวนการ
 ที่คนในแต่ละช่วงอายุ (generations) จะเป็นทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ กล่าวคือ ได้
 รับการเลี้ยงดูมาจากคนรุ่นก่อนและถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป (Koller, 1974: 264)
 นอกจากนี้กระบวนการปลูกฝังยังหมายถึงกระบวนการปะทะสังสรรค์ (interaction) ที่
 ทำให้ค่านิยมทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลแปรเปลี่ยนไปตามความคาดหวังของกลุ่มที่ตน
 เป็นสมาชิกอยู่ โดยได้รับการเรียนรู้จากผู้ใหญ่รอบตัว ด้วยวิธีการควบคุมและฝึกฝน (Secord
 and Backman, 1972: 523-526) โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการปลูกฝังเป็น
 กระบวนการที่อบรมถ่ายทอด สอนสอนความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม บรรทัดฐาน วัฒนธรรม
 ประเพณี บทบาทตลอดจนความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม จากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง
 โดยผ่านกลไกและตัวปัจจัยถ่ายทอด (agents) ที่มีในสังคมหนึ่ง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการ
 ยอมรับและกระทำตามกฎเกณฑ์ที่สังคมตั้งไว้

นั่นคือ การที่จะศึกษามูลเหตุที่มาแห่งค่านิยมของบุคคลหรือของกลุ่ม จำเป็น
 อย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากระบวนการปลูกฝังค่านิยมที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของบุคคล เพื่อ
 ชี้ชัดว่าอะไรคือปัจจัยที่มีส่วนปลูกฝังค่านิยมหรือระบบค่านิยมนั้น ๆ

ปัจจัยที่มีส่วนปลูกฝังค่านิยม

ปัจจัยการปลูกฝังค่านิยมที่สำคัญมี 4 ขั้นตอนคือ (Kerchhoff, 1972: 1)

1. ครอบครัว (family) หมายถึงการอบรมสั่งสอนของบิดามารดาและหรือผู้อุปการะ
2. สถานศึกษา (school) หมายถึงการอบรมสั่งสอนจากครู และประสบการณ์ที่ได้รับไปจากสถานศึกษา
3. กลุ่มเพื่อน (peer group) หมายถึงกลุ่มเพื่อนที่สถานศึกษาหรือกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันในที่ทำงาน รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ (voluntary agencies)
4. สื่อมวลชน (mass media) หมายถึงการอบรม เรียนรู้สิ่งที่ได้จากสื่อมวลชนเช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ

การศึกษาปัจจัยที่มีส่วนปลูกฝังค่านิยมของนักศึกษาครู เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงทุกแง่มุมและเป็นภาพที่สมบูรณ์ จำเป็นจะต้องพิจารณาค่านิยม 3 ระดับว่า บุคคลรู้ในเป้าหมายที่ถูกที่ควรของชีวิตตนหรือไม่เพียงใด บุคคลมีอารมณ์อ่อนไหวที่จะชอบ สนับสนุนหรือเกลียดคัดค้าน ค่านิยมใดบ้าง และระดับสุดท้าย การกระทำของบุคคลนั้นถูกกระตุ้นหรือแทรกซ้อนด้วยใครหรืออะไร (Kluckhohn and Strodtbeck, 1961) และกรอบของการศึกษาเรื่องนี้ได้แก่

1. ปัจจัยภายนอกวิทยาลัยครู เป็นส่วนที่สามารถศึกษาได้ทั้งภาพอดีต และปัจจุบันอันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน(ประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือวัด) กลุ่มเพื่อน (บ้านใกล้เรือนเคียง เพื่อนวัยเดียวกัน หรือเพื่อนที่เคยทำงานหรือใช้ชีวิตร่วมกันนานพอสมควร) สื่อมวลชนภายนอกวิทยาลัยครู ตามลำดับ

ปัจจัยภายนอกที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์ วัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ของนักศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีระบบค่านิยมของตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มนั้น ๆ และคนในกลุ่มก็มักจะยึดค่านิยมคล้าย ๆ กัน (Kluckhohn, 1951) กล่าวคือบุคคลในกลุ่มจะยึดถือค่านิยมจุดหมายปลายทางคล้าย ๆ กัน แต่ต่างกันที่ค่านิยมวิถีปฏิบัติ (Rokeach, 1973) และการที่จะเข้าใจระบบความคิดของบุคคลและกลุ่มได้จำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรม(ชาติพันธุ์) ให้ลึกซึ้ง เพราะการศึกษาอย่างผิวเผินจะไม่สามารถให้ข้อมูลเรื่องค่านิยมที่แท้จริงได้ (Redfield, 1966) ซึ่งรายละเอียดที่ได้จากปัจจัยภายนอกวิทยาลัยครูจะช่วยยืนยันว่าค่านิยมใดเป็นค่านิยมยืนยงถาวร

และ/หรือเป็นความเชื่ออันเนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ อีกทั้งจะพบความคงเส้นคงวาของบางค่านิยมตามคุณลักษณะค่านิยมในความหมายของ Rokeach นั้นเอง

2. ปัจจัยภายในวิทยาลัยครู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทุกขั้นตอนของกระบวนการปลูกฝังค่านิยมตามแนว Kerchhoff อันได้แก่ ทอพัก ประสบการณ์ในวิทยาลัยครู (หลักสูตรการสอน อาจารย์ และอื่น ๆ) กลุ่มเพื่อนในวิทยาลัยครู สื่อมวลชนในวิทยาลัยครู ตามลำดับ

สมมุติฐานอีกประการหนึ่งของ Rokeach (1970: 135-139) ที่ว่าโดยทั่วไปแล้วมนุษย์จะเลือกที่จะปรับเปลี่ยนค่านิยมก็ต่อเมื่อเผชิญกับความขัดแย้งหรือความไม่คงเส้นคงวา (consistency) ระหว่างส่วนประกอบของความระลึกรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม ซึ่งประกอบกันอยู่ภายในค่านิยม แต่ความเปลี่ยนแปลงค่านิยมก็จะเกิดขึ้น ถ้ามีการกระทบที่แกนกลางของค่านิยม (Ostrom and Brook, 1969: 42) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงค่านิยม ก็คือการจัดลำดับความสำคัญใหม่ อันเป็นผลจากการที่วัฒนธรรม สังคม และ/หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเปลี่ยนไป ทำให้เกิดการแปรผัน (variation) ของค่านิยม (สุนทรี โคมิน, 2522: 28) ซึ่งเป็นผลของตัวแปรต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยครู ที่นักศึกษาเข้ามาใช้ชีวิตอยู่เป็นเวลา 4 ปีเต็มหรือมากกว่า และประสบการณ์อันมากมายในวิทยาลัยครูจะทำให้ค่านิยมของนักศึกษากระจัดกระจาย แต่นักศึกษาพยายามเลือกกำหนดค่านิยมของตนเองบนฐานของประสบการณ์ที่ได้รับในวิทยาลัยครู โดยจะแปลงค่านิยมแบบเด็ก ๆ (Childhood Values) ที่ติดตัวมาจากภายนอกวิทยาลัยครู มาเป็นค่านิยมแบบผู้ใหญ่ (Adulthood Values) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการจัดทอพักในวิทยาลัยของประเทศสหรัฐอเมริกา (Upcraft, 1982: 56-57) และการที่เราได้ศึกษาสภาพการณ์ที่แท้จริงของสถาบันการศึกษาที่แวดล้อมนักศึกษาจะทำให้เข้าใจและเข้าใจถึงธรรมชาติของนักศึกษา โดยเฉพาะค่านิยมของเขามากขึ้น (Hutz and Ramsay, 1974: 5-9) ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงถือว่า ทุกแง่มุมที่แวดล้อมนักศึกษาระหว่างอยู่ในวิทยาลัยครู ถือเป็นปัจจัยภายในที่มีความสำคัญในการศึกษาคั้งนี้ อย่างเช่นขนาดของสถาบันและการจัดทอพักมีอิทธิพลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนมีส่วนสำคัญต่อการคบเพื่อน การมีกลุ่ม และการสร้างวัฒนธรรมของนักศึกษาเอง หลักสูตรการสอนและการประเมินผลมีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และนักศึกษากับนักศึกษาด้วยกันเป็นต้น ซึ่งเทียบเคียงได้จากแนวคิดเรื่องการพัฒนาการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศโดย Chickerling (1974:

253-279) การจัดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีกสมมุติว่านักศึกษามาจากเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมเดียวกัน และมีหน้าที่ต้องตอบสนองประสบการณ์ในวิทยาลัยอย่างเดียวกัน (Shang, 1989: 67) ประสบการณ์ดังกล่าวจะเป็นประสบการณ์เพื่อเปลี่ยนแปลงนักศึกษาที่เห็นชัดได้แก่ ความสำนึกระหว่างบุคคลสมรรถภาพทางปัญญา ทักษะทางการเมือง และ สังคมที่อิสระขึ้น ฯลฯ (Astin, 1983: 67) นอกจากนี้วิชาเรียนบางวิชา เช่น วิชาชั้น ครุ วิชาคุณธรรมสำหรับครู การฝึกสอน ฯลฯ อาจช่วยก่อค่านิยมหรือปรับเปลี่ยนจัดลำดับ ความสำคัญของค่านิยมใหม่ (McGrath, 1974: 35) โดยเฉพาะค่านิยมวิถีปฏิบัติทั้งที่เป็น ส่วนคุณธรรมและส่วนของความสามารถสำหรับนักศึกษาแต่ละคนด้วย ในทำนองเดียวกัน การพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยครูที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาครู ย่อมมีส่วนปลูกฝังค่านิยม ของนักศึกษาครูได้อย่างแน่นอนเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม จะมีปัจจัยบางตัวที่ปรากฏอยู่ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยครู ได้แก่

1. สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การตายของคนในครอบครัวหรือเพื่อน การ แดกหักของสัมพันธภาพ ความหายนะทางธรรมชาติที่เกิดกับชุมชน ความขัดแย้งกับครอบครัวหรือเพื่อนสนิท ความยากของวิชาการ ฯลฯ ซึ่งเทียบเคียงได้กับที่เคยมีการศึกษา เรื่องการพัฒนานักศึกษาด้วย AISP Model ที่สหรัฐอเมริกา (McKinley and Dworkin, 1989: 35)

2. การพัฒนาทางสติปัญญา เช่น นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค่านิยมกับความสำเร็วจ ทางวิชาการของนักศึกษาของ University of Northern Colorado (O'Brien, 1987)

3. ระดับการฝังลึก (internalization) ทางสังคมวัฒนธรรม เช่น นักศึกษาเดินทางไปกลับ (commuter students) นักศึกษาที่อยู่หอพักในวิทยาลัย (resident students) ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เคยมีผู้นำไปศึกษาคุณลักษณะนักศึกษาศาสนา อุดมศึกษาประเภทต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา (Chickering, 1974: 82-83)

4. บทบาททางเพศ (sex roles) ได้แก่ เพศหญิง เพศชาย ซึ่งมีผลให้ค่านิยมแตกต่างกัน ดังที่ สุนทรี โคมิน (2522: 19) ได้ศึกษาเรื่องค่านิยมและระบบค่านิยมของคนไทยไว้

ในการค้นหาค่านิยมที่แท้จริงและวิธีการปลูกฝังค่านิยมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้นักศึกษาเปิดเผยหรือให้ข้อมูลออกมาอย่างอิสระ โดยเฉพาะเหตุการณ์ในอดีตจะต้องมีการสังเกตและสนทนาเหตุการณ์แต่ละช่วงอายุของนักศึกษาเป็นระยะ ๆ (Eklund-Leen, 1989: 81-82) ซึ่งต้องอาศัยเวลาและสถานการณ์บางอย่าง

ดังนั้นการศึกษาเรื่องนี้ สมควรที่จะใช้ปัจจัยทั้ง 4 ดังกล่าวเป็นตัวแปรอิสระในการพิจารณานักศึกษาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และแนวคิดของ Eklund-Leen ก็น่าจะนำมาเป็นเทคนิคหนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาขั้นต่อไป

การเตรียมครู

McGrath (1974: 35) กล่าวว่า ภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสถาบันผลิตครูก็คือการพัฒนาความสำนึกในคุณธรรมของนักศึกษาครู ซึ่งคุณธรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับค่านิยม ผู้สอนควรช่วยให้นักศึกษาครูเข้าใจและมีความชัดเจนในค่านิยมของตนเพื่อคุณภาพแห่งชีวิต และได้พิจารณาว่าวิชาการศึกษาทั่วไปขาดความรับผิดชอบในการเตรียมนักศึกษาครูด้านการฝึกหัดไต่รถรตรงและสำนึกเลือกค่านิยม ดังนั้นควรจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปใหม่ ควรเพิ่มเนื้อหาสาระทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม ชีวทัศน์ เศรษฐกิจ และปัญหานานาชาติให้นักศึกษาครูได้เรียน โดยฝึกการไต่รถรตรง วิเคราะห์ปัญหาความเป็นมนุษย์ ความสงบสุขสันติ ความเป็นนานาชาติ อาชญากรรม และสิ่งแวดล้อม เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นมูลเหตุแห่งความขัดแย้งแห่งค่านิยม ต่อมามีการให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากขึ้น และพิจารณาครอบคลุมไปถึงเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์ของนักศึกษาครู ดังที่ Trent (1990: 361-369) วิจารณ์ว่า เดิมวิชาชีพรูให้ความสำคัญกับทักษะการสอนและการใช้สื่อมากเกินไป อีกทั้งบัณฑิตทางการศึกษาส่วนใหญ่ก็มีประสบการณ์เฉพาะเรื่องของตนเท่านั้น สมควรให้มีการเตรียมครูที่สามารถประยุกต์ทักษะให้กว้าง ไกลออกไปในอันที่จะช่วยปรับจิตสำนึกเกี่ยวกับสมรรถภาพส่วนบุคคลของชนต่างชาติพันธุ์ รวมทั้งลดความเข้มงวดหรืออคติลง สามารถเป็นครูที่สอนได้ดีทั้งในโรงเรียนธรรมดาและโรงเรียนที่มีนักเรียนหลากหลายชาติพันธุ์ ควรเพิ่มเนื้อหาสาระวิชาการศึกษาว่าด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์

ซึ่งในเรื่องนี้บางประเทศให้ความสำคัญมาก ถึงขั้นผลิตตัวแบบสำหรับแก้ปัญหา นักศึกษากลุ่มน้อย เช่น The AISP Model (The Assessment Intervention of Student Problems) จะมีโปรแกรมปฐมนิเทศแรกเข้าแก่นักศึกษากลุ่มน้อย การอภิปรายความแตกต่างทางวัฒนธรรมอันเป็นภูมิหลังของนักศึกษาที่ต้องเรียนร่วมกัน และสอนวิธีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม เป็นต้น (Shang, 1989: 67) ทั้งนี้เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศเหล่านั้นก็เป็นปัญหาคล้ายกับที่เกิดขึ้นในประเทศไทย อย่างเช่น อัตราการขยายตัวของชนกลุ่มน้อยเพิ่มขึ้นทั้งการเกิดและการย้ายถิ่น นักเรียนชนกลุ่มน้อยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สมรรถภาพของครูตามโรงเรียนถูกจำกัด เพราะได้สอนนักเรียนกลุ่มวัฒนธรรม (ชาติพันธุ์) อื่น ซึ่งเนื้อหาที่เรียนในระดับปริญาตรีให้ประสบการณ์เรื่องนี้ไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ จึงขาดความสามารถในการติดต่อหรือสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม (ชาติพันธุ์) รวมทั้งขาดประสบการณ์พหุวัฒนธรรมทั้งในและนอกโรงเรียนที่สอนอยู่ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีการฝึกหัดครูที่ให้ความสนใจสังคมวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติอย่างถ่องแท้ (Trent, 1990: 361-365) ครู นอกจากเป็นปัจจัยสำคัญ (critical factor) ในความสำเร็จทางการศึกษาของเด็กต่างกลุ่มวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นตัวกระทำ (agent) ที่ก่อหรือเปลี่ยนแปลงค่านิยมผู้ปกครองของเด็กเหล่านั้นด้วย กล่าวคือเมื่อครูเข้าใจวัฒนธรรมชาวบ้าน เข้าใจภาพรวมวัฒนธรรมของชาติแล้ว ย่อมจะเข้าใจภูมิปัญญาชาวบ้าน (local wisdom) ในอันที่จะช่วยสืบทอดต่อโยงระหว่างเก่ากับใหม่ และอดีตกับปัจจุบันต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532)

ค่านิยมและวิธีปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ใด ๆ ถือว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านของคนกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ซึ่งจะเป็นคุณค่าหรือมีความหมายสำหรับการดำเนินชีวิต เพราะภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึงองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งแนวกว้างและลึกที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างสมสมัยมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งมิได้ขาดสาย ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรม (ชาติพันธุ์) (เสวี พงศ์นิศ, 2530: 14-21) ส่วนวิทยาลัยครูซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีนักศึกษาหลากหลายชาติพันธุ์ จำเป็นจะต้องทำให้นักศึกษารู้สึกว่าชั้นเรียนและประสบการณ์ในสถาบัน ให้ประโยชน์แก่เขามากพอสำหรับการที่จะยึดอาชีพการสอนต่อไป (Trent, 1990: 368) ดังนั้นนอกจากจะทำหน้าที่เตรียมครูแล้ว วิทยาลัยครูควรทำหน้าที่เป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาชาวบ้าน และ

ถ่ายทอดแก่นรุ่นใหม่ค่านิยมและวิธีการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เป็นองค์ความรู้ที่จะใช้สืบทอดหรือปรับปรนสำหรับชนรุ่นใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศนั่นเอง

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

กลุ่มชาติพันธุ์ คือกลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณีเดียวกันและภาษาเดียวกัน (Keyes, 1982) แต่การขยายตัวของวัฒนธรรมมีผลทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์กันระหว่างชาติพันธุ์ เมื่อชาติพันธุ์ขยายตัวมาอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน การยอมรับซึ่งกันและกันอาจทำให้เกิดการยืมวัฒนธรรมและมีการผสมกลมกลืนของวัฒนธรรมได้ แต่มีความจริงอยู่ว่าสังคมแต่ละสังคมมีลักษณะเฉพาะ (particular) ของตัวเอง ซึ่งปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเป็นตัวกำหนดให้เกิดลักษณะบางอย่างไม่ได้ (Boas, 1966) ลักษณะบางอย่างที่ว่าเป็นคือส่วนประกอบของวัฒนธรรม อันได้แก่ แนวความคิด วิถีชีวิต ค่านิยม ฯลฯ นั่นเอง ค่านิยมระดับสังคมในแต่ละสังคมนั้น คนในสังคมจะยกย่องเห็นดีเห็นชอบกับคุณค่าบางอย่างหรือการกระทำบางอย่างว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ ทุกสังคมจะมีระบบค่านิยมของตนเองซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมนั้น ๆ และคนในสังคมนั้นก็มักจะยึดถือค่านิยมคล้าย ๆ กัน ดังนั้นค่านิยมจึงไม่สามารถสังเกตได้ด้วยวิธีอื่นใดมากไปกว่าจะชี้ว่ามันคือวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ และการพยายามทำความเข้าใจในเรื่องค่านิยม จึงจำเป็นต้องเข้าใจความหมายของบรรทัดฐานของสังคมเสียก่อน เพราะค่านิยมเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่กำหนดบรรทัดฐานในสังคม (Kluckhohn, 1951) คนแต่ละคนจะเลือกค่านิยมของตนเอง ซึ่งศูนย์กลางการเลือกและสร้างค่านิยมจะเกี่ยวข้องกับกลุ่ม นั่นคือ คนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกัน จะมีค่านิยมต่างกัน ดังที่มีผลวิจัยยืนยันว่า Mormon Community มีค่านิยมต่างจาก Protestant Anglo American Community เป็นต้น (White, 1975)

ในการศึกษาค่านิยมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นั้น มีปัญหาว่าในท้องถิ่นเดียวกันจะมีหลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีความสัมพันธ์และ/หรือขัดแย้งระหว่างกลุ่ม มีทฤษฎีวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ทำได้อยู่ 2 ลักษณะคือ (1). ลักษณะที่เข้ากันได้จะเกิดขึ้นเมื่อชนกลุ่มน้อยมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ จึงสรุปว่าชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่มีลักษณะพอเข้ากันได้ เพราะมีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

หรือบูรณาการทางวัฒนธรรม หรือมีการรวมเป็นพหุสังคม (pluralism) เป็นต้น จะไม่มีการแก่งแย่งชิงอำนาจกันทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ แต่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นจะร่วมมือกันเชิงสร้างสรรค์ได้ (2.) ลักษณะที่เข้ากันไม่ได้ จะเกิดขึ้นเมื่อชนกลุ่มน้อยรู้สึกว่ชนกลุ่มใหญ่กีดกันดูถูก และตนไม่มีความสำคัญว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ จะเกิดความขัดแย้งทางค่านิยมอย่างรุนแรงก่อปัญหาการแยกดินแดน หรือผู้ก่อการร้าย เป็นต้น (Keyes, 1982) การศึกษาเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ถ้าพิจารณาจากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ จะเห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ย่อยเป็นองค์ประกอบของ โครงสร้างหรือระบบรวมของสังคม ระยะเวลาแรก ๆ จึงมีความพยายามที่จะรวมกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยให้เป็นส่วนของสังคมใหญ่ มีการให้ความสำคัญกับชนกลุ่มใหญ่ของประเทศเพื่อนั้นเสถียรภาพทางสังคม ในสหรัฐอเมริกา มีความพยายามรวมเป็นหนึ่งเดียวในกระบวนการสร้างชาติ โดยสร้างสำนึกของความเป็นคนอเมริกันให้กับทุกคน ถึงแม้คน ๆ นั้นจะมีบรรพบุรุษที่มาจากต่างชาติต่างภาษากันก็ตาม ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วรัฐบาลอเมริกันสามารถสร้างสำนึกของความเป็นคนอเมริกันได้บางส่วนเท่านั้น ไม่สามารถแก้ปัญหาชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยได้ ในเรื่องนี้ผู้เสนอว่าปัจจัยสำคัญในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์คือความสำนึกของคนในกลุ่มนั้นว่ามีชาติพันธุ์ใด และการจะจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์จึงขึ้นอยู่กับเจตจำนงสำนึกเป็นคนกลุ่มใด หากได้คำตอบว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใดชัดเจน ก็แสดงว่าเป็นคนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ สัญชาติ สอดคล้องกัน (อมรา พงศาพิชญ์, 2533)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรเป็นกลุ่มที่ประกาศตนว่าเป็นคนไทยเช่นคนไทยทั่วไป (ทวิช สุภาภรณ์, 2508) แต่เป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสทางการศึกษา กล่าวคืออยู่ห่างไกลจากความเจริญส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มชนที่มีฐานะยากจน สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมด้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ความเป็นอยู่ต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณี แตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศกลุ่มชนเหล่านี้จะอาศัยอยู่บริเวณชายแดนของประเทศ ได้แก่บริเวณชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายเขมร ส่วย และเยอ ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2531) และรายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยต่างวัฒนธรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า

1. ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้น ป.4 ชาตินัชนั้ไทยเขมรคะแนนเฉลี่ยน 43.23 และ 50.93 แต่ชาตินัชนั้ไทยมุสลิม 58.77 และ 54.77 ตามลำดับ
2. ค่าใช้จ่ายและรายได้สุทธิต่อครัวเรือนของชนชาตินัชนั้ไทยเขมร 18,114 และ 9,975 บาท แต่ชนชาตินัชนั้ไทยมุสลิม 23,139 และ 14,204 บาท ตามลำดับ
3. คะแนนจากการทดสอบความรู้ ความคิดเห็น และการปฏิบัติตนในฐานะเป็นพลเมืองไทยพบว่า ชนชาตินัชนั้ไทยเขมรได้คะแนนสูงกว่าชาตินัชนั้ไทยมุสลิม
4. บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนชาตินัชนั้ไทยเขมรไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา โดยมองว่าการศึกษาให้ผลข้างล้นเปลืองเงินทองมาก มีส่วนน้อยเท่านั้นที่ให้อุตรหลานเรียน ฯลฯ

ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มชาตินัชนั้ไทยเขมรบริเวณ 3 จังหวัดดังกล่าวนั้น แม้จะมีจำนวนมากกว่ากลุ่มชาตินัชนั้อื่น ๆ ในบริเวณเดียวกัน และมีสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยมากกว่ากลุ่มชาตินัชนั้ไทยมุสลิม แต่ก็ยังอยู่ในสภาพที่ด้อยทั้ง โอกาส การพัฒนาตนเอง รวมทั้งด้อยในสิทธิอื่น ๆ ด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาตินัชนั้ไทยเขมรมีน้อย ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ จะเป็นภาพรวมของประชากรทั้ง 3 จังหวัด ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้วิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นทฤษฎีระบบรวมโครงสร้างหน้าที่ และการปรับตัวของกลุ่มชาตินัชนั้ ซึ่งดูเหมื่อนว่ากลุ่มชาตินัชนั้ไทยเขมรมีสภาพความเป็นอยู่ ศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายชาวไทยส่วนใหญ่ของประเทศและไม่เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงอันกระทบต่อความมั่นคงของชาติ จึงไม่สนใจจะศึกษา มีงานวิจัยสรุปว่า นักพัฒนาทุกระดับซึ่งเป็นตัวแทนของคนกลุ่มใหญ่ในประเทศนั้น มีปัญหาในการผสมผสานวัฒนธรรมให้เข้ากับลักษณะสังคมและการดำรงชีวิตของชนกลุ่มชาตินัชนั้ไทยเขมร อีกทั้งยังไม่สามารถช่วยให้เกิดแนวคิดในการปรับและพัฒนาตนเองและสังคมได้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532) ซึ่งการมองปัญหานี้ ควรเน้นที่การพยายามทำความเข้าใจประเด็นอย่างลึกซึ้ง อย่างที่ Geertz (1973) เรียกว่า Thick Description เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่ลึกซึ้งเสียก่อน แล้วจึงเลือกวิธีการแก้ปัญหาต่อไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการศึกษาวัฒนธรรมกลุ่มชาตินัชนั้ไทยเขมรจากทุกแง่มุมให้ได้มโนทัศน์ของวัฒนธรรมกลุ่มนี้ ซึ่ง White (1975) ได้กล่าวว่าระบบค่านิยมก็ค่อม มโนทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ไม่อาจใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ทำให้เกิด

ความชัดเจนพอ จำเป็นต้องอาศัยวิธีการทางมานุษยวิทยา เพราะผู้วิจัยสามารถเผชิญหน้ากับค่านิยมในมโนทัศน์ของวัฒนธรรมทั้งระบบ และนักศึกษาครูกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรในวิทยาลัยครูสุรินทร์คือแหล่งหนึ่งที่จะให้ภาพค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์นี้

นอกจากนี้ นักศึกษาครูชาติพันธุ์ไทยเขมรยังมีบทบาทสำคัญที่จะสะท้อนถึงความสัมพันธ์ของการปลูกฝังค่านิยม ระหว่างชุมชนกับสถาบันอุดมศึกษา ใน 2 ลักษณะคือ

1. Enculturation อันเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน โดยสืบทอดในแนวตั้งจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นกระบวนการเรียนรู้และเลือกค่านิยมที่พ่อแม่ครูญาติสั่งสอน

2. Acculturation เป็นการถ่ายทอดค่านิยมหรือวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่ง ไปสู่อีกสังคมหนึ่ง เช่น จากสังคมสถาบันอุดมศึกษาอย่างวิทยาลัยครูไปสู่สังคมของนักศึกษาและหรือชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ทำให้เกิดการยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เกิดการปรับปรนวัฒนธรรมให้เข้ากัน ซึ่งอาจมีการละทิ้งวัฒนธรรมของตนบางส่วน ทำให้เอกลักษณ์เดิมเปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น ในสภาพการณ์ปัจจุบัน เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะศึกษาค่านิยมและวิธีการปลูกฝังค่านิยมของนักศึกษาครูชาติพันธุ์ไทยเขมรดังได้กล่าวมาแล้ว

วิธีการชาติพันธุ์วรรณา

วิธีการศึกษาเรื่องชาติพันธุ์นั้น ขึ้นอยู่กับประเด็นความสนใจในแต่ละสาขาวิชา เช่น นักมานุษยวิทยาให้ความสนใจในเรื่องของรูปแบบและโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มคนที่มีชนบทธรรมนิยมประเพณีต่างกันออกไป และเน้นที่การพยายามเข้าใจคนแต่ละกลุ่มจากทุกแง่มุม โดยจะเลือกศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นักสังคมวิทยาจะให้ความสนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม มักจะเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สู้จะราบรื่นนัก นักรัฐศาสตร์จะให้ความสนใจศึกษาเรื่องชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อยเฉพาะแง่มุมของความขัดแย้งระหว่างกลุ่มและจากแง่มุมของความมั่นคงของชาติ

White (1975: 142-143) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของวิธีการชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Approach) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าวิธีการทางมานุษยวิทยาภาคสนามว่า เมื่อ ค.ศ. 1949 ได้มีการระดมผู้เชี่ยวชาญ 65 คน ทำวิจัยเรื่องค่านิยม 16 เรื่อง

จากการสนับสนุนของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) โดยผ่านมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) เป็นการศึกษาค่านิยมที่แตกต่างกันของคน 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณ New Mexico ด้วยวิธีการชาติพันธุ์วรรณา การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา เป็นการศึกษาวัฒนธรรมในความหมายที่ว่า วัฒนธรรมคือลักษณะของการดำเนินชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหนึ่ง ๆ ที่มีความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ภาษา เป็นเครื่องชี้นำไป กล่าวคือ เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยบรรยายข้อมูลอย่างละเอียดลึกซึ้ง (thick description) ซึ่งมีหลักอยู่ว่าจะต้องค้นหาว่าสิ่งที่ศึกษาอยู่นั้นอะไรเป็นของจริง อะไรเป็นของปลอม สำหรับการกระทำของมนุษย์ โดยพยายามบรรยายหรือพรรณนา (describe) อย่างละเอียดลึกซึ้งถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วหาความหมาย (interpretation) ของสิ่งเหล่านั้น (Geertz, 1973: 6)

วัตถุประสงค์ของการศึกษาแนวนี้คือพยายามที่จะเข้าใจการกระทำของบุคคลในสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เข้าใจบุคคลในสภาพแวดล้อมในสังคมวัฒนธรรมที่เขาเป็นอยู่หรือที่เขาดำเนินชีวิตอยู่เป็นประจำ

ลักษณะเด่นของการศึกษาแนวนี้คือ

1. ผู้วิจัยได้ใช้เวลาานและได้ศึกษาในสภาพที่แท้จริงที่เป็นปัญหา (Edgerton and Langness, 1970)
2. มีการสังเกตแล้ววิเคราะห์ และส่งผลให้เกิดการสังเกตและวิเคราะห์ซ้ำอีกกระทั่งได้ผลสรุปสุดท้ายนั้น ทำให้ประเด็นที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษาจะค่อย ๆ ปรากฏขึ้น ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลในลักษณะทั้งกว้างและลึก (Boas, 1966)
3. กระบวนการต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันได้ กล่าวคือการวิเคราะห์ข้อมูลจะทำได้ตั้งแต่กระบวนการเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ สังเกต วิเคราะห์เอกสาร ซึ่งอาจมีการบันทึกความคิดเห็นแนววิเคราะห์ไว้ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกระบวนการเก็บข้อมูลนี้ จะช่วยปรับปรุงแนวทางที่จะเก็บข้อมูลต่อไป และช่วยกำหนดจุดสนใจในการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงถือว่าเป็นลักษณะพิเศษที่มีกระบวนการประเมินต่อกันอย่างต่อเนื่อง (Pelto and Pelto, 1978: 11)

ขั้นตอนในการทำวิจัย (Geertz, 1973) มีดังนี้

1. การเข้าสู่สนามและกำหนดบทบาทของผู้วิจัย กล่าวคือผู้วิจัยต้องสำนึกว่าตนคือสมาชิกหนึ่งในหมู่บ้าน และหลีกเลี่ยงความอคติที่คิดว่าวัฒนธรรมของผู้เฝ้าดูของตน (ethnocentric) พยายามเข้าใจความหมาย ความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ของกลุ่มสังคมที่จะศึกษา (emicperspective)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 วิธีคือ

2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) ต้องสังเกตในเหตุการณ์หรือในสภาพการณ์จริง โดยทำตนเป็นกลาง (Boas, 1966)

2.2 การสัมภาษณ์เจาะลึก (depth interview) พยายามจัดการให้อยู่ในรูปของการสนทนา (conversation/dialogue) แลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จัดได้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งขึ้นอยู่กับบุคคลและเหตุการณ์ โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ใช้ภาษาของตนเองแสดงความรู้สึก หรือเล่าเหตุการณ์

2.3 การวิเคราะห์เอกสาร ดำเนินการวิเคราะห์ตั้งแต่หนังสือพิมพ์ ทะเบียนประวัติ จดหมายเหตุ หรือบันทึกประจำวัน ที่แสดงให้เห็นกิจวัตรประจำวัน และบรรดาภาพถ่าย ภาพยนตร์ ภาพศิลป์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงบรรทัดฐาน ค่านิยม การดำเนินชีวิตของกลุ่มสังคมนั้น และยังเป็นที่ยืนยันข้อมูลที่ได้มาโดย 2 วิธีแรกด้วย นอกจากนี้สิ่งที่ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ได้อีก คือ นิทานพื้นบ้าน คำพังเพย คำสอน คำขวัญ เพลง กล่อมเด็ก เป็นต้น

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้ง 3 ลักษณะ ซึ่งแตกต่างกันมาผสมผสานให้ได้มาซึ่งภาพรวมของสังคมวัฒนธรรม (figuration) และนำข้อมูลดังกล่าวมาเปรียบเทียบยืนยันซึ่งกันและกัน ตรวจสอบความสอดคล้องกันว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกัน ถ้าขัดแย้งก็ศึกษาต่อว่าเกิดขึ้นในลักษณะใด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล จะวิเคราะห์ไปเรื่อย ๆ เริ่มตั้งแต่การสัมภาษณ์ สังเกต วิเคราะห์เอกสาร เพื่อเป็นการประเมินข้อมูลที่ได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับปรับปรุงการเก็บข้อมูลในวันต่อ ๆ ไป รวมทั้งช่วยกำหนดจุดสนใจในงานวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การเสนอสรุปงานวิจัย (presenting the study) ถือว่าการที่ผู้วิจัยพยายามหาความหมายจากข้อมูลต่าง ๆ จะเป็นการค่อย ๆ พัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษานั้น และการพยายามสร้างมโนทัศน์ของสภาพการณ์ธรรมชาตินั้นจากข้อมูลที่ได้มา ถือเป็น

การสร้างภาพรวมจากเหตุการณ์ย่อย ๆ ทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคมอันเป็นลักษณะของการอุปนัย (inductive approach) ซึ่งการรายงานผลการวิจัยจะอยู่ในลักษณะของการอธิบายถึงรายละเอียดของสภาพการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

โดยสรุป หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา มีดังนี้

1. เป็นการศึกษาชีวิตมนุษย์ในสภาพปกติชีวิตจริงของมนุษย์ (natural setting) โดยมีแนวคิดว่าการจะเข้าใจพฤติกรรมแท้จริงของมนุษย์ จำเป็นต้องไปอยู่อาศัยในสถานที่ที่มนุษย์ใช้กินนอนและใช้ชีวิตประจำวัน

2. ใช้ระเบียบวิธีวิจัยหลายรูปแบบมากที่สุด เพื่อเป็นการลดอคติให้เหลือน้อยที่สุด กล่าวคือควรใช้ทั้งการสำรวจทางสังคม การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลทางประชากร ข้อมูลเครือข่าย การสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญ รวบรวมประวัติชีวิต หรือข้อมูลทางจิตวิทยา

3. มีการสังเกตพฤติกรรม (behavioral observation) ต้องสังเกตว่าวันหนึ่ง ๆ ชาวบ้านทำอะไรกันบ้าง มีอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่สำคัญคือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้าน (rapport) และจะต้องแสดงบทบาทเสมือนเป็นคนหนึ่งของชุมชนนั้น (marginal native)

4. บทบาทของ marginal native มีลักษณะสำคัญ 3 อย่างคือ

4.1 อาศัยอยู่ในชุมชนที่ศึกษานานที่สุด กล่าวคือเข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านให้มากที่สุด สังเกตพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของชาวบ้านทุกด้านและทุกแง่มุมของชีวิต พยายามเข้าใจความคิดและการมองโลกของชาวบ้าน

4.2 ใช้ภาษาท้องถิ่น

4.3 พยายามหลีกเลี่ยงอคติโดยวิธีต่าง ๆ เช่น ไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างฝ่ายใด เป็นต้น

5. มีการจัดบันทึกอย่างละเอียด (Boas, 1966)

6. ก่อนลงสนามต้องเรียนรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ เรียนรู้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา

การนำวิธีการชาติพันธุ์วรรณามาใช้ทางการศึกษา

สองทศวรรษที่ผ่านมา นักวิชาการศึกษาได้เริ่มสนใจและให้ความสำคัญแก่การวิจัยแนวนี้มากขึ้น ดังจะเห็นจากการที่สถาบันการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (The National Institute of Education: NIE) ได้พยายามกระตุ้นให้มีการวิจัยประเมินผลของโปรแกรมการศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาถึงกระบวนการที่จะนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งพบว่าการศึกษาวิจัยแนวนี้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการวิจัยแนวเดิม ก่อให้เกิดแนวทางใหม่ที่ใช้ในการมองลักษณะปัญหาที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเป็นการมองที่มีความหมายมากขึ้น กล่าวคือมองปัญหาที่เน้นการเข้าใจประเด็นอย่างลึกซึ้งมากกว่าจะมุ่งหาวิธีการแก้ปัญหา (Kluckhohn and Strodtbeck, 1961) ในเรื่องนี้ Hutz (1974: 5-9) เห็นด้วยกับการนำวิธีการนี้มาใช้ทางการศึกษา โดยย้ำว่าจะสามารถนำไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงในสังคมได้ เพราะการที่เราได้ศึกษาสภาพการณ์ที่แท้จริงของสถาบันการศึกษาหรือสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ที่แวดล้อมผู้เรียน จะทำให้เราเข้าใจสภาพธรรมชาติผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาจะสามารถสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของหลายฝ่าย (cultural pluralism) ในชาติ เพราะนักศึกษา อาจารย์ บุคลากรต่าง ๆ ก็มาจากต่างวัฒนธรรม (ชาติพันธุ์) (Morrill, 1980) การศึกษาสังคมและวัฒนธรรมย่อยอย่างลึกซึ้งเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในการเข้าใจระบบความคิดของบุคคลและสังคม (Redfield, 1966) โดยเฉพาะการหาความหมายของพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลและของกลุ่มชนเพื่อเป็นแนวทางจัดและดำเนินการสถาบันอุดมศึกษานั้นมีความสำคัญยิ่ง

ในสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้าใจใหม่และหาวิธีการใหม่สำหรับนักศึกษาครูที่จะต้องออกไปสอนนักเรียนวัยเด็กและวัยรุ่นที่เป็นชนกลุ่มน้อย อย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา มีรายงานจากครูทั่วไปว่าการได้สอนคนผิวดำและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่เป็นชนกลุ่มน้อย ทำให้สมรรถภาพของครูถูกจำกัด ทั้งนี้เนื่องจากความมีอคติ ประกอบกับเนื้อหาระดับปริญญาตรีที่ประสบการณ์ เรื่องชนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ จึงขาดความสามารถในการติดต่อข้ามชาติพันธุ์ ขาดประสบการณ์ด้านพหุวัฒนธรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่สอนอยู่ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้การฝึกหัดครูมีความรู้ความเข้าใจในกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มด้วย เรื่องของการสังคมประกิต

ค่านิยม การอบรมคุณธรรม สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ ซึ่งการจะทำให้สิ่งเหล่านี้ชัดเจนได้ก็ด้วยวิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณยานั้นเอง (Trent, 1990: 361-369)

วิธีการชาติพันธุ์วรรณนาเข้าสู่การศึกษาค่อนข้างช้า มีการศึกษาด้วยวิธีการนี้ อย่างจริงจัง โดยกลุ่มนักสังคมวิทยาจากมหาวิทยาลัยชิคาโก ที่ทำการศึกษากับนักศึกษาแพทย์ของมหาวิทยาลัย ต่อมาก็มีการนำมาใช้ในระดับชั้นเรียน ซึ่งถือว่าเป็นวิธีวิจัยชาติพันธุ์-วรรณนาระดับจุลภาค โดยการนำของ Smith และ Geoffrey ในปี ค.ศ. 1968 ซึ่งเขาทำการสังเกตชั้นเรียนในโรงเรียนสลัมแห่งหนึ่ง ทุก ๆ วันเป็นเวลา 1 ภาคเรียน ในบทบาททั้งผู้สอนและผู้สังเกต ด้วยการจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พูดคุยอภิปรายกันระหว่างผู้สังเกตกับผู้สอน จุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความชัดเจนในพฤติกรรมการสอน แล้วโยนไปสู่โมทัศน์ของกระบวนการสอนที่เป็นนามธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยแนะนำให้ผู้เรียนรับรู้ว่า ผู้วิจัยเข้ามาในฐานะบุคคลที่สนใจเรื่องการเรียนรู้ของเด็ก ผู้วิจัยทั้งสองคนจะสวมบทบาทของผู้สังเกตและผู้ถามนำ (initiator) กับผู้สอนและผู้ให้ข้อมูล (informant) ตามลำดับ (Smith, 1978: 316-377)

ต่อมาการพรรณนาของผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนร่วมในกลุ่ม ได้รับการยอมรับมากขึ้น และได้มีการนำไปใช้ศึกษาอย่างแพร่หลาย เช่น ในโรงเรียนยิวนิกายออร์โธดอกซ์ ศึกษา กับนักเรียนผิวดำมุสลิมในโรงเรียนอิสลาม เป็นต้น

การประยุกต์วิธีการนี้ใช้ในวงการศึกษา นั้น Wilson (1971) เสนอแนะว่า กลุ่มสังคมย่อยที่ต้องการศึกษาอาจเป็นชั้นเรียน โรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียน โดยศึกษาถึง เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การเรียนการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ลักษณะการเรียน ตลอดจนความสัมพันธ์ของนักเรียนในชั้นเรียน เป็นต้น และได้ข้อสรุปว่า การศึกษาด้วยวิธีการนี้ยิ่งศึกษาแคบก็จะยิ่งบันทึกรายละเอียดและพรรณนาในลักษณะ Thick Description ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เห็นโครงสร้างการปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนการสอนในชั้นเรียนชัดเจนขึ้น ซึ่งบางคนกล่าวว่าเป็นวิธีการชาติพันธุ์วรรณนาขั้นมูลฐาน (constitutive ethnography) (Mehan, 1978: 32-64) สำหรับขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยแนวนี้ Rist (1973) ได้พยายามสรุปแนวทางไว้ได้แก่ การวิเคราะห์วิวัฒนาการของหน่วยงาน วิเคราะห์เหตุการณ์ที่ศึกษา วิเคราะห์การจัดสรรทรัพยากรขององค์การ วิเคราะห์ชนบทธรรมเนียมประเพณีที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของสังคม วิเคราะห์เหตุการณ์วิกฤตที่กระทบกับการปฏิบัติเดิมขององค์การ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523: บทคัดย่อ) ศึกษาค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทยที่แสดงออกในเรื่องของการศึกษา อาชีพ ครอบครัว ศาสนา สังคม และชีวิต และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่านิยม ตามตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร คือ เพศ ระดับการศึกษา ภูมิภาค การศึกษา และอาชีพบิดามารดา การเก็บข้อมูลใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,000 คน เป็นนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีที่ 5 และนิสิตนักศึกษาจากทุกภาคของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินค่าตนเอง และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ วิเคราะห์ความแปรปรวน การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ปรับค่าแล้ว ค่าร้อยละ และไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่านิยมของเยาวชนไทยที่ได้รับความสำคัญสูงสุดคือ ความมั่นคง ปลอดภัย เป็นระเบียบ และอนุรักษ์นิยม
2. มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงค่านิยมคือ การลดความสำคัญของความสัมพันธ์กับครอบครัว และการยอมรับยกย่องจากสังคม ซึ่งยืนยันการเพิ่มความสัมพันธ์มากขึ้น ต่อการมุ่งผลสัมฤทธิ์ความสามารถเฉพาะตัว และความเป็นอิสระแก่ตัวในหมู่เยาวชนไทย
3. เยาวชนมีความพอใจในระดับปานกลางค่อนข้างสูงต่อสภาพการศึกษา สภาพครอบครัว และชีวิตของตนเองในปัจจุบัน แต่มีความพอใจน้อยในสภาพของสังคมไทย และศาสนา
4. ระดับการศึกษา เพศ และภูมิภาค เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความแตกต่างของทั้งค่านิยม และความคาดหวัง
5. การแสดงค่านิยม และความคาดหวังของเยาวชนในภูมิภาคต่าง ๆ มีลักษณะสอดคล้องกับการอธิบายลักษณะประจำของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

งานวิจัยต่างประเทศ

McGowan (1984) ศึกษาวิธีการรับรู้ค่านิยมเด่นส่วนบุคคล โดยแบ่งเป็นค่านิยม วิถีปฏิบัติและค่านิยมจุดหมายปลายทาง ตามแนวของ Rokeach โดยตรวจสอบว่ามีความ

แตกต่างกันในโครงสร้างค่านิยมอันเนื่องจากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์
แองโกลอเมริกันกับอาเซียอเมริกันหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำรวจคือนักศึกษา 301 คน
ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการศึกษา 68 วิชาใน Washington State University ผล
การวิจัยพบที่มีความแตกต่างกันในการรับรู้ค่านิยมวิถีปฏิบัติของนักศึกษาแองโกลอเมริกันกับ
อาเซียอเมริกัน ซึ่งนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์แรก ให้ความสำคัญต่อค่านิยมสันตนาการ และ
การเมืองมากกว่าชาติพันธุ์หลัง นอกจากนี้ยังพบที่มีความแตกต่างกันในโครงสร้างค่านิยม
อันเนื่องจากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ

Gilbride (1985) ศึกษาเรื่องค่านิยม การเปลี่ยนแปลงค่านิยม และการชัก
จูงทางสังคม ในบริบทของการให้คำปรึกษาแนะแนว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา 23 คน
อาจารย์ 3 คน และผู้ช่วยสอนอีก 3 คน ทดลองปฏิบัติการให้คำปรึกษาในชั้นเรียน 3 ห้อง
เรียน โดยมีการประเมินผลต้นและปลายภาคเรียน ผลการศึกษาพบว่าการให้คำปรึกษา
แนะแนว สามารถเปลี่ยนแปลงค่านิยมของนักศึกษาไปในทิศทางที่เป็นค่านิยมของผู้ให้คำ
ปรึกษาแนะแนว (counselor)

Christopher (1985) ศึกษาการตอกย้ำวัฒนธรรม (ค่านิยม) ของนักเรียน
ชาติพันธุ์กรีกอเมริกันรุ่น 2 ในชุมชนกรีก แอสโตเรีย นิวเจอร์ซีย์ เพื่อตรวจสอบทฤษฎีการ
เชื่อมโยงระหว่างการอนุรักษ์กับการแพร่กระจายวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ โดยพิจารณา
ความสอดคล้องกันระหว่างค่านิยมของนักเรียนกับพ่อแม่ และการตอกย้ำค่านิยมของนักเรียน
ตามตัวแปร ประเภทการศึกษา ภาษา ศาสนา และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ใช้
เครื่องมือสำรวจ 36 ค่านิยมของ Rokeach กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาติพันธุ์กรีกอเมริกัน
ชั้น 11 ชั้น 12 จำนวน 170 คน พร้อมกับพ่อแม่ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียน
ที่พ่อแม่มีประเภทการศึกษาต่างกัน จะมีวิธีตอกย้ำค่านิยมจุดหมายปลายทางต่างกัน นักเรียน
ที่พ่อแม่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันจะมีวิธีการตอกย้ำค่านิยมวิถีปฏิบัติต่างกัน
ซึ่งงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกันระหว่างโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์
กับค่านิยม

Shelton (1987) ศึกษากระบวนการเล่าเรียนของนักเรียนชายที่มีค่านิยมตาม
ชาติพันธุ์ผิวดำมุสลิม ณ โรงเรียนอิสลาม ด้วยวิธีการ Ethnography และทดลองสอนบท
เรียนภาษาอังกฤษเรื่องการอ่าน ผู้สอนคือ Sister Rehan ซึ่งสวมบทบาทที่สำคัญ 5
ประการคือ (1). เป็นผู้มีส่วนนำของการเป็นตัวแทนคนผิวดำ (2). เป็นผู้สนับสนุนผู้บด

อิสลาม (3). เป็นผู้ให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา (4). เป็นแบบฉบับของผู้มีความรู้ภาษาอังกฤษมาตรฐาน (5). เป็นครูที่มีเหตุผลมีคุณธรรมและน่าปฏิบัติ

ใช้วิธีการ Ethnography หาข้อเท็จจริงในประเด็นต่อไปนี้ วิถีทางของคนผิวดำคืออะไร ทำไมการอ่านภาษาอังกฤษจึงสำคัญมากกับคนผิวดำ ภาษาอังกฤษมาตรฐานดีอย่างไร ทำไมคนผิวดำจึงต้องมีการศึกษา วิถีทางของการเป็นมุสลิมคืออะไร

ซึ่งเมื่อครูผู้สอนมีความเข้าใจและชัดเจนในประเด็นดังกล่าวแล้ว ก็สามารถแสดงบทบาท 5 ประการข้างต้น เพื่อช่วยเหลือนักเรียนชายที่มีค่านิยมตามชาติพันธุ์ผิวดำมุสลิม ให้ประสบความสำเร็จทางการเรียนได้ และที่ใช้ Ethnography เก็บข้อมูลครั้งนี้ด้วยเชื่อว่าแต่ละวัฒนธรรม (ชาติพันธุ์) มีความเป็นหนึ่งเดียว (unique) ทั้งโลกทัศน์และวิถีทางแห่งพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่าเหมาะสมกับงานวิจัยนี้ เพราะเป็นการศึกษาคนผิวดำมุสลิมที่อยู่ท่ามกลางความแตกต่างของวัฒนธรรมย่อยอื่น ๆ ด้วยการบรรยายและวิเคราะห์ในธรรมชาติ

O'Brien (1987) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จทางวิชาการกับค่านิยม และตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นที่มีต่อความสำเร็จทางวิชาการ เช่น ครอบครัว โบสถ์ (วัด) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 367 คน ของโรงเรียน Cherry Creek School ในเมือง Englewood รัฐ Colorado โดยแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มคือ (1). กลุ่มเกียรตินิยม (2). กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับค่าเฉลี่ย (3). กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสำรวจค่านิยมของ Rokeach ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ 1 เลือกค่านิยมที่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น ความรับผิดชอบ การใช้สติปัญญา การใช้เหตุผล ความขยัน ส่วนกลุ่มที่ 2 และ 3 เลือกค่านิยมแบบกลุ่มที่ 1 ในลำดับต่ำ แต่จะมีค่านิยมเด่นทางด้านวัตถุมากกว่าด้านนามธรรม เช่น ความตื่นตัวของชีวิต ความพอใจ ชีวิตที่สุขสบาย เป็นต้น ส่วนความถี่ของการเข้าวัดจะช่วยเสริมค่านิยม เช่น การพ้นจากอบายมุข การให้อภัย ความรัก ความซื่อสัตย์ นอกจากนี้ครอบครัวและกิจกรรมนอกหลักสูตรของโรงเรียนยังกระทบต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียน จนทำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

Grimm (1989) ทำการตรวจสอบกระแสค่านิยมของนักศึกษาปีที่ 4 ในปี ค.ศ. 1989 ของมหาวิทยาลัย Temple University ในรัฐ Arizona กล่าวคือ พิจารณา

ความแตกต่างระหว่างกระสวนค่านิยมของนักศึกษากับตัวแปรทางประชากรที่เลือก และ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของกระสวนค่านิยมในช่วง 4 ปี ที่อยู่ในมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 4 ในปี ค.ศ.1989 จำนวน 431 คน โดยใช้เพศ อายุ วิธีการคัดเลือกเข้า ภูมิหลังทางชาติพันธุ์ โรงเรียนที่นักศึกษาเคยเข้าเรียน คะแนนเฉลี่ย ประสบการณ์การรับจ้างงาน ประสบการณ์การเป็นสมาชิกสมาคมต่าง ๆ และประสบการณ์ ที่เคยอยู่หอพัก เป็นตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรตามคือ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ลัทธิศาสนา และศาสนา โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วย One Way ANOVA และ Two Factor Analysis of Variance ผลการวิจัยพบว่า (1). กลุ่มตัวอย่างมีค่านิยม หลายมิติ (2). กระสวนค่านิยมจะต่างจากเดิมไปเมื่อเข้ากลุ่มตามตัวแปรอิสระ และ (3). ไม่มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมระหว่างปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปร อิสระข้างบนนี้

Upcraft (1982: 54-56) ศึกษาพัฒนาการของนักศึกษาระหว่างใช้ชีวิตอยู่ใน มหาวิทยาลัย เสนอแนะว่าการจัดประสบการณ์ในวิทยาลัยนั้น ชั้นแรกจะต้องทำให้นักศึกษา มองตนเองว่าเจริญและพัฒนาอย่างไรในระหว่างอยู่วิทยาลัย และการที่นักศึกษาสามารถ กำหนดระบบค่านิยมส่วนบุคคลของตน ถือว่าเป็นพัฒนาการอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะ นักศึกษาส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาอยู่ในวิทยาลัยก็จะกำหนดค่านิยมเพื่อเป็นเกณฑ์สำหรับการกำหนด จุดหมายปลายทาง วิธีปฏิบัติ และพฤติกรรม ซึ่งค่านิยมที่กำหนดขึ้นจะเป็นค่านิยมที่มีรากฐาน จากค่านิยมเดิมอันเกิดจากภูมิหลังของชีวิต บ้าน วัด ชุมชน และกลุ่มเพื่อน ซึ่งพ่อแม่ส่วนใหญ่ จะเป็นผู้กำหนดและสอนค่านิยมดังกล่าวให้ด้วยความเข้มงวด ใช้อำนาจและหรือวิธีอื่น ๆ เมื่อนักศึกษาเข้าสู่สภาพอิสระในวิทยาลัย ก็มักจะมี ความแปรปรวนระหว่างความเชื่อกับการกระทำ

Chickering (1974: 54-63) ศึกษาประสบการณ์ในวิทยาลัยที่กระทบต่อ นักศึกษาหอพัก (resident students) กับนักศึกษาไปกลับ (commuter students) ด้วยกลุ่มตัวอย่าง 5,351 คน จากประชากร 26,806 คน ผลวิจัยส่วนหนึ่งพบว่านักศึกษา หอพักจะมีโอกาสอภิปรายเรื่องศาสนา การเมือง ภาพยนตร์ และเยี่ยมบ้านพักอาจารย์ ส่วนนักศึกษาไปกลับที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่จะไม่ค่อยมีโอกาสกวาดวิชาให้เด็กนักเรียนชนกลุ่มน้อย หรือร่วมกับองค์กรชุมชนเพื่อสังคม อ่านบทกวี อภิปรายศาสนา การเมือง และแม้แต่โอกาส ที่จะพูดคุยเรื่องกีฬาที่มีน้อย เพราะนักศึกษากลุ่มนี้จะเสียเวลาในการเดินทางระหว่างบ้าน

กับวิทยาลัย เสียเวลากับการทำงานหารายได้เพิ่มหรือดูโทรทัศน์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะอนุรักษ์นิยมมากกว่านักศึกษาหอพักของวิทยาลัย

นอกจากนี้ งานวิจัยของ Astin (1983: 23) ก็สนับสนุนว่า นักศึกษาหอพักมีข้อได้เปรียบตรงที่ได้ประสบการณ์ เช่น การใกล้ชิดอาจารย์ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้มากกว่า ทำงานเชิงวิชาการได้ดีกว่า มีความพอใจในประสบการณ์ระดับปริญญาตรีมากกว่า นักศึกษาประเภทไปกลับ แต่แง่การเปลี่ยนแปลงในตัวนักศึกษา พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ ค่านิยม และมโนทัศน์ส่วนตัวตั้งแต่เข้ามาอยู่ในวิทยาลัยของนักศึกษาทั้งสองประเภท ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดคือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สมรรถภาพทางปัญญา ทัศนคติทางการเมืองและสังคม โดยจะแปรผันค่านิยมไปตามเพศ ชชาติพันธุ์ และความสามารถ และพบต่อไปว่าปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อค่านิยมนักศึกษาคือข้อมูลทางประชากรและภูมิหลัง เช่น ชชาติพันธุ์ ศาสนา อายุ เพศ ความปรารถนาทางการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาหอพักที่นักศึกษาอยู่ เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว การศึกษาเรื่องค่านิยมและปัจจัยที่ปลูกฝังค่านิยมของนักศึกษาครูชชาติพันธุ์ไทยเขมรนั้น หากพิจารณาตามหลักการเหตุผลของผู้ที่เคยศึกษาเรื่องทำนองเดียวกันในต่างประเทศมาแล้วพบว่าวิธีการวิจัยเชิงชชาติพันธุ์วรรณนาเหมาะสมที่สุด (Shelton, 1987) กลุ่มตัวอย่างควรเป็นนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 (Upcraft, 1982; Grimm, 1989) พร้อมกับพ่อแม่ ผู้อุปการะในอดีตหรือปัจจุบัน เครือญาติ และกลุ่มเพื่อน (Christopher, 1985) ตัวแปรอิสระที่ใช้จำแนกกลุ่มนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ (Astin, 1983) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดวัยเรียน (Astin, 1983; O'Brien, 1987) ที่พักอาศัย (แบ่งเป็นนักศึกษาหอพักและไปกลับที่อยู่กับพ่อแม่) (Chickering, 1974; Astin, 1983) และควรศึกษาค่านิยมแบบวิถีปฏิบัติตามความหมายของ Rokeach (McGowan, 1984)